

Poljoprivredna proizvodnja Republike Hrvatske prije i nakon pristupanja Europskoj uniji

Grgić, Ivo; Krznar, Stjepan; Bratić, Vjekoslav

Source / Izvornik: **Aktualni zadaci mehanizacije poljoprivrede, 2019**

Conference paper / Rad u zborniku

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:242:484456>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-20**

Repository / Repozitorij:

[Institute of Public Finance Repository](#)

POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA REPUBLIKE HRVATSKE PRIJE I NAKON PRISTUPANJA EU

Ivo GRGIĆ^{1*}, Stjepan KRZNAR², Vjekoslav BRATIĆ³

*E-mail dopisnog utora: igrgic@agr.hr

¹Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet, Svetošimunska cesta 25, 10 000 Zagreb, Hrvatska

²Porečka 40, 10 000 Zagreb, Hrvatska

³Institut za javne financije, Smičiklasova 21, 10 000 Zagreb, Hrvatska

SAŽETAK

Poljoprivredna proizvodnja Republike Hrvatske (RH) sudjeluje s manje od 1% u ukupnoj vrijednosti poljoprivredne proizvodnje Europske unije (EU). Tako mali udio navodi na zaključak da u okviru EU hrvatski poljoprivredni sektor ne igra značajnu ulogu. Međutim, zato tržišni trendovi na zajedničkom tržištu EU itekako utječu na relativno malo tržište poljoprivrednih proizvoda u Hrvatske. Temeljni je cilj ovog rada utvrditi promjene u proizvodnji najvažnijih poljoprivrednih proizvoda u RH prije (2000.–2013.) i nakon pristupanja Hrvatske Europskoj uniji (2014.–2017.). Pretpostavljeno je kako se ulaskom u EU ukupna poljoprivredna proizvodnja u RH količinski povećala, ali se i istovremeno vrijednosno smanjila, zbog promjene proizvodne strukture i smanjenja proizvođačkih cijena. Istraživanje je pokazalo da u strukturi ukupne hrvatske poljoprivredne proizvodnje dominira biljna proizvodnja (oko 65%) u odnosu na stočarsku (oko 35%). Poljoprivredna proizvodnja u odnosu na pretpristupno razdoblje povećala se količinski za 2,6% (od toga npr. proizvodnja žita za 1,2%, industrijskog bilja za 40,8% te krmnog bilja za 26,8%). Istovremeno, smanjena je proizvodnja povrća (za 15,8%), voća i grožđa (za 32,1%) te stočarska proizvodnja (8,8%). Posebno zabrinjava smanjenje govedarstva i svinjogojstva, koji su često pokazatelj stanja poljoprivrednog sektora. Značajno je smanjena vrijednost poljoprivredne proizvodnje (za oko 24%) što za posljedicu ima i smanjenje udjela hrvatske poljoprivrede u ukupnoj poljoprivredi EU za oko 32%. Hrvatska poljoprivredna politika mora pronaći odgovore za negativne trendove u stočarskoj proizvodnji što bi potaklo i promjenu proizvodne strukture kod biljne proizvodnje s povećanjem udjela stočnih krmiva, posebno žita.

Ključne riječi: Hrvatska, Europska unija, poljoprivredna proizvodnja, zajedničko tržište

UVOD

Republika Hrvatska (RH) je 1. srpnja 2013. postala punopravna članica EU, a s tim je datumom pokrenut niz promjena u mnogim društvenim i gospodarskim segmentima pa i u poljoprivrednom sektoru. Ulaskom u EU, Hrvatska je prestala primjenjivati dotadašnje sporazume o slobodnoj trgovini, uključujući i Srednjoeuropski ugovor o slobodnoj trgovini (engl. Central European Free Trade Agreement, skraćeno CEFTA). Istodobno, kao nova punopravna članica preuzela je važeće trgovinske sporazume Europske unije s trećim zemljama, između ostaloga i s članicama CEFTA-e.

Udio poljoprivrede, šumarstva i ribarstva RH u ukupnom bruto domaćem proizvodu (BDP) za razdoblje 2000./2017. godine iznosi oko 4%, dok je u bruto dodanoj vrijednosti (BDV) oko 5%. Sama poljoprivreda u BDP-u i u BDV- u sudjeluje s oko 3%. Vanjsko trgovinska bilanca hrvatske poljoprivrede je negativna (deficit od 0,9 milijardi eura, 2016.). Vrijednost vanjskotrgovinske razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u 2016. godini čini 13,9 % vrijednosti ukupne robne razmjene (MP, 2016).

Hrvatski poljoprivredni sektor u okvirima EU, nije od veće važnosti te je vrijednost poljoprivredne proizvodnje manja od 1% ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje EU. Zbog toga promjene u poljoprivredi Hrvatske ne utječu značajnije na poljoprivrednu proizvodnju EU. Međutim, tržišni trendovi sa zajedničkog tržišta EU uključujući i kretanje cijena značajno utječu na relativno malo hrvatsko tržište poljoprivrednih proizvoda. No, ulaskom u EU Hrvatskoj se pružaju mogućnosti koje prije nismo imali, od tehnoloških i financijskih do prodajnih. Budući je EU najvažniji trgovinski partner pristupom se proširilo izvozno tržište ali i liberalizirao sam protok trgovine (Kersan, 1998)

Cilj rada je utvrditi promjene u poljoprivrednoj proizvodnji Hrvatske nakon njenog pristupanja EU.

MATERIJAL I METODE

U radu su korišteni podaci Državnog zavoda za statistiku (DZS), Statističkog ureda Europskih zajednica (EUROSTAT), Ekonomskih računa u poljoprivredi, Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR), FAOSTAT-a (The Food and Agriculture Organization Corporate Statistical Database) te dostupna znanstvena i stručna literatura. Kao metode analize prikupljenih podataka su se koristile deskriptivna metoda a od statističkih metoda: metoda trenda, stope promjene te metoda indeksa.

Poljoprivredna proizvodnja računata je primjenom žitnih jedinica (Anonimno 2013). Rezultati rada su prikazani grafički i tablično.

Rad se temelji na analizi i usporedbi prosječne poljoprivredne proizvodnje Hrvatske u pretpristupnom razdoblju i u razdoblju nakon ulaska u EU. Navedena su razdoblja specifična jer obuhvaćaju razdoblje prilagodbe i same integracije na tržištu EU. Vrijednost proizvodnje obuhvaća razdoblje 2005/2017., a proizvodnja 2000/2017. godina.

REZULTATI I RASPRAVA

Vrijednost poljoprivredne proizvodnje Hrvatske u pretpristupnom razdoblju je iznosila 2.775,87 milijuna eura odnosno 0,74% vrijednosti poljoprivredne proizvodnje EU. U razdoblju članstva u EU vrijednost poljoprivredne proizvodnje se smanjila za 24,04% što je dovelo i do smanjenja udjela u EU za 31,89% (Tablica 1.).

Tablica 1 Vrijednost poljoprivredne proizvodnje u Hrvatskoj od 2005. do 2017. godine
Table 1 Value of agricultural production in Croatia from 2005 to 2017

Razdoblje <i>Period</i>	Prosjek (mil. €) <i>Average (EUR mil)</i>	Verižni indeks <i>Chain index</i>	Udjel RH u EU <i>The share of the Republic of Croatia in the EU</i>	Verižni indeks <i>Chain index</i>
Pretpristupno <i>Pre-accession</i>	2.775,87	-	0,74	-
Članstvo u EU <i>Membership in the EU</i>	2.108,46	75,96	0,50	68,11
Prosjek 2005./17. <i>Average 2005/17.</i>	2.442,17		0,62	

Izvor: Autor prema podacima Eurostata
Source: Author according to Eurostat data

Udio poljoprivrede, šumarstva i ribarstva RH u BDV-u Republike Hrvatske u pretpristupnom razdoblju iznosio je 4,9%, a u razdoblju članstva 3,7%. Udio poljoprivrede, šumarstva i ribarstva RH u BDP-u Republike Hrvatske u pretpristupnom razdoblju je bio 4,07%, dok je u razdoblju članstva 3,03%. Razmjena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda RH većinski se odvija s država članicama EU, kao što je to bilo u razdoblju prije pristupa (Grgić, Zrakić i Županac, 2012).

Vrijednost same poljoprivrede bilježi smanjenje u BDP-u i BDV-u u razdoblju nakon ulaska RH u EU. U pretpristupnom razdoblju vrijednost poljoprivrede je iznosila 1.285 milijuna eura a u razdoblju članstva smanjila se za 28,9% te je iznosila 912 milijuna eura. Udio poljoprivrede RH u BDV-u u pretpristupnom razdoblju je iznosio 3,5% te u BDP-u 3%, a nakon ulaska u EU udio u BDV-u smanjio na 2,3% te u BDP-u na 1,9%.

Poljoprivredna proizvodnja

Najveći dio poljoprivredne proizvodnje 2000./2017. čini biljna proizvodnja (žita, industrijsko bilje, krmno bilje, povrće i voće i grožđe) s oko 65%, dok je udjel stočarstva oko 35% (DZS, Biljna proizvodnja, 2018).

Poljoprivredna proizvodnja RH, preračunata preko žitnih jedinica, u razdoblju članstva povećala se za 2,6%. Najveće povećanje ostvarila je proizvodnja industrijskog bilja i to za 40,8%, ali istodobno bilježimo smanjenje kod povrća (15,8%), stočarstva (8,8%) te najviše kod voća (32,1%) (Tablica 2.).

Tablica 2 Poljoprivredna proizvodnja, tisuća tona ŽJ
Table 2 Agricultural production, GU (grain unit) thousand tons

Razdoblje <i>Period</i>	Žita <i>Grains</i>	Indu. bilje <i>Industrial crops</i>	Krmno bilje <i>Fodder</i>	Povrće <i>Vegetables</i>	Voće i grožđe <i>Fruit and grapes</i>	Stočarstvo <i>Livestock</i>	Ukupno <i>Total</i>
Pretpristupno <i>Pre-accession</i>	2.892	712	702	99	228	2.662	7.294
Članstvo u EU <i>Membership in the EU</i>	2.926	1.003	890	83	155	2.427	7.483
Promjena, % <i>Change, %</i>	1,2	40,8	26,8	-15,8	-32,1	-8,8	2,6

Izvor: Isti kao za Tab. 1

Source: Same as for Tab. 1

Žita

U pretpristupnom razdoblju na žetvenoj površini od 557.611 ha proizvedeno je ukupno 2.892.415 tona žitarica s prirodom po hektaru od 3,95 tona. U razdoblju nakon ulaska u EU žetvene površine su se smanjile za 11%, ali se proizvodnja povećala za 1,2% uglavnom zbog povećanja priroda. Najveće povećanje proizvodnje od ulaska u EU ostvareno je kod proizvodnje ječma (7,5%), dok je najveće smanjenje u istom razdoblju zabilježeno kod raži (37,3%) (Tablica 3.).

Tablica 3 Proizvodnja žita u Republici Hrvatskoj, tisuća tona ŽJ
Table 3 Production of cereals in the Republic of Croatia, GU (grain unit) thousand tons

Razdoblje <i>Period</i>	Pšenica <i>Wheat</i>	Raž <i>Rye</i>	Ječam <i>Barley</i>	Zob <i>Oat</i>	Kukuruz <i>Maize</i>	Ukupno <i>Total</i>
Pretpristupno <i>Pre-accession</i>	806	5	208	65	1.808	2.892
Članstvo u EU <i>Membership in the EU</i>	762	3	223	69	1.868	2.926
Promjena, % <i>Change, %</i>	-5,4	-37,3	7,5	6,1	3,3	1,2

Izvor: Isti kao za Tab. 1

Source: Same as for Tab. 1

U strukturi proizvodnje žita najvažniji je kukuruz (Zrakić i sur., 2017.). Udio kukuruza u proizvodnji žita povećao se s 62,1% u pretpristupnom na 63,8% u razdoblju nakon ulaska u EU. Pšenica je po udjelu druga kultura, ali bilježi smanjenje s 28,2% u pretpristupnom na 26,0% u razdoblju nakon ulaska u EU.

U pretpristupnom razdoblju proizvedeno je 1.808.404 t kukuruza na 301.449 ha, a prirod po ha bio je 5,99 tona. U razdoblju nakon ulaska u EU proizvodnja kukuruza se povećala za 3,3%, dok su se površine smanjile za 15,8%, u odnosu na promatrano pretpristupno razdoblje. Primjena kvalitetnih agrotehničkih mjera uz povoljne klimatske prilike za uzgoj kukuruza omogućile su povećanje prinosa na 7,35 t ha⁻¹.

Pšenica je u pretpristupnom razdoblju zauzimala 172.078 ha proizvodnjom od 805.890 t i s prinosom od 4,66 t ha⁻¹. U razdoblju nakon ulaska u EU površine su se smanjile za 2,6%, proizvodnja za 5,4% dok se prirod povećao na 5,30 t ha⁻¹.

Ječam je treće žito (oko 7% ukupne proizvodnje žita). U pretpristupnom razdoblju proizvodnja ječma je bila 207.515 tona na 58.216 hektara i s prirodom 3,56 t ha⁻¹. Nakon ulaska u EU proizvodnja se povećala za 7,5%, površine su se smanjile za 14,1% uz povećanje priroda za 24,4%.

Industrijsko bilje

Industrijsko bilje zauzima treće mjesto s prosječno 11% poljoprivredne proizvodnje. U pretpristupnom razdoblju na površini od 126.155 ha, proizvedeno je ukupno 712.308 tona industrijskog bilja s prirodom po hektaru od 10,86 tona. U razdoblju nakon ulaska u EU površine su se povećale za 32,1%, proizvodnja za 40,8%, te se povećao i prirod na 15,07 t ha⁻¹. Najveće povećanje u proizvodnji od ulaska u EU su ostvarili uljana repica, soja i suncokret, dok je duhan jedina kultura koja bilježi smanjenje proizvodnje.

Tablica 4 Proizvodnja industrijskog bilja, tisuća tona ŽJ
Table 4 Production of industrial crops, GU (grain unit) thousand tons

Razdoblje <i>Period</i>	Šećerna repa <i>Sugar beet</i>	Uljana repica <i>Rapeseed</i>	Suncokret <i>Sunflower</i>	Soja <i>Soybean</i>	Duhan <i>Tobacco</i>	Ukupno <i>Total</i>
Pretpristupno <i>Pre-accession</i>	284	77	154	170	27	712
Članstvo u EU <i>Membership in the EU</i>	288	188	210	292	24	1.003
Promjena, % <i>Change, %</i>	1,4	145,0	35,9	72,4	-12,7	40,8

Izvor: Isti kao za Tab. 1

Source: Same as for Tab. 1

Proizvodnja šećerne repe je od iznimne važnosti za RH. U pretpristupnom razdoblju na površini od 25.261 ha proizvedeno je 284.327 tona šećerne repe s godišnjim prirodom od 45,09 t ha⁻¹. U razdoblju članstva površine su se smanjile za 29,9%, a proizvodnja se povećala za 1,4% zahvaljujući prirod koji se povećao za 44,1%. Udio šećerne repe u proizvodnji industrijskog bilja smanjio se s 39,6% u pretpristupnom na 28,8% u razdoblju članstva.

U pretpristupnom razdoblju na površini od 48.433 ha proizvedeno je 469.626 tona soje s godišnjim prirodom od 2,34 t ha⁻¹. U razdoblju članstva površine su se povećale za 54,7%, proizvodnja za 72,4% zahvaljujući povećanju priroda.

Suncokret se uglavnom koristi za proizvodnju jestivog ulja, a osim toga, nusproizvod prerade suncokreta (suncokretova pogača) koristi se kao kvalitetna stočna hrana za tov junadi. U pretpristupnom razdoblju na površini od 31.208 ha proizvedeno je 154.481 tona suncokreta s godišnjim prirodom od 2,47 t ha⁻¹. U razdoblju članstva površine su se povećale za 17,6% te proizvodnja za 35,9%.

Krmno bilje

U strukturi poljoprivredne proizvodnje, krmno bilje zauzima četvrto mjesto s prosječnim udjelom od oko 10%. U pretpristupnom razdoblju na površini od 384.439 ha, proizvedeno je ukupno 701.731 tona krmnog bilja s prirodom po hektaru od 10.67 tone. U razdoblju nakon ulaska u EU površine su se povećale za 74,8%, proizvodnja za 26,8%, a prirod se povećao na 12.63 t ha⁻¹ u odnosu na pretpristupno razdoblje.

Najveće povećanje u proizvodnji ostvario je kukuruz za zelenu krmu, a slijede ga lucerna i trajni travnjaci, dok djetelina i mješavine bilježe smanjenje proizvodnje za 46% u odnosu na pretpristupno razdoblje.

Proizvodnja kukuruza za zelenu krmu je veća 50,1%, površina 24% te prirod 23,5%.

U pretpristupnom razdoblju na površini od 316.811 ha proizvedeno je 216.731 tona trajnih travnjaka s godišnjim prirodom od 2,35 t ha⁻¹. U razdoblju članstva površine su se povećale za 92,7%, proizvodnja samo za 11,7%, a jedan od razloga je što se prirod smanjio za 44,7% u odnosu na pretpristupno razdoblje. Iako se u razdoblju članstva bilježi veliko povećanje površine trajnih travnjaka, udio proizvodnje trajnih travnjaka u ukupnoj proizvodnji krmnog bilja smanjio se s 31,9% u pretpristupnom na 27,5% u razdoblju članstva.

Površine lucerne smanjile su za 0,5%, ali zahvaljujući povećanju priroda za 13,9%, povećala se proizvodnja za 13,3%.

Povrće

Najmanji udio u ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji ima proizvodnja povrća (Hadelan i sur. 2015.). U pretpristupnom razdoblju na površini od 26.866 ha, proizvedeno je ukupno 98.535 tona povrća s prirodom po hektaru od 18,37 tona. U razdoblju članstva površine su se smanjile za 35,6%, ali se povećala proizvodnja (15,8%) zbog povećanja priroda. Najveće povećanje u proizvodnji ostvarila je mrkva čija se proizvodnja povećala za 80% u odnosu na pretpristupno razdoblje, dok je najveće smanjenje u istom razdoblju zabilježeno kod graha (suho zrno) za 58,6%.

U strukturi proizvodnje povrća najvažnije mjesto ima krumpir koji bilježi smanjenje udjela u proizvodnji povrća s 68,2% u pretpristupnom na 61,6% u razdoblju članstva. U pretpristupnom razdoblju na površini od 14.941 ha proizvedeno je 67.459 tona krumpira s godišnjim prirodom od 15,19 t ha⁻¹. U razdoblju članstva površine su se smanjile za 33% te je zbog povećanja priroda manje smanjenje proizvodnje (za 24,2%). Domaća proizvodnja krumpira ne pokriva domaću potrošnju, s istom tendencijom i u budućem srednjoročnom razdoblju (Gugić i sur., 2014).

Luk i češnjak u strukturi proizvodnje povrća zauzimaju drugo mjesto s oko 6,5% ukupne proizvodnje povrća. U pretpristupnom razdoblju proizvodnja luka i češnjaka je bila 5.648 tona na površini od 1.037 hektara i s prirodom od 18,18 t ha⁻¹. U razdoblju članstva proizvodnja se povećala za 35,3%, površine za 4,7%, a prirod za 29%.

U pretpristupnom razdoblju proizvedeno je 4.937 t kupusa na 1.649 ha uz prirod od 20,36 tona. U razdoblju članstva proizvodnja se smanjila za 7,4%, površine za 22,3% dok se povećao prirod za 22,9%.

Voće i grožđe

Hrvatska ima izvrsne klimatske, pedološke i hidrološke potencijale za proizvodnju voća i grožđa (Grgić, Gugić i Zrakić, 2011). Unatoč tome, proizvodnja voća i grožđa sudjeluje s 2 do 3% u ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji.

Od voćnih kultura značajna je proizvodnja jabuka. Analiza grupe autora Cerjak i sur. (2016) ukazuje na pozitivne trendove na tržišta jabuke u razdoblju 2000./2008., ali i nedostatke vezane uz nedovoljnu samodostatnost domaće proizvodnje odnosno značajan uvoz jabuke. Prema autorima državna potpora dala određene rezultate (veće površine pod jabukom), strukturni problemi sektora jabuka nisu riješeni. Pristupanjem Republike Hrvatske u punopravno članstvo Europske Unije (2013), rezultiralo je povećanjem inozemne konkurencije na domaćem tržištu (ukidanje carinskih zaštita za proizvode iz EU) jabuka, te smanjenjem prodajnih cijena (Čagalj i Strikić, 2017).

U pretpristupnom razdoblju na površini od 67.542 ha, proizvedeno je ukupno 227.628 tona voća i grožđa. U razdoblju članstva bilježi se smanjenje površina za 1,5% te proizvodnje za 32,1%.

U pretpristupnom razdoblju površine vinograda su bile 30.077 ha te proizvodnja 71.173 t. U razdoblju članstva površine su se smanjile za 19,7% te proizvodnja za 44,2%.

U pretpristupnom razdoblju na 5.769 ha proizvedeno je 39.210 t jabuka, da bi došlo do smanjenja površina za 2,8% te proizvodnje za 2,6%.

U pretpristupnom razdoblju proizvedeno je 16.121 t mandarinki na 1.330 ha te se proizvodnja mandarinka u doba članstva povećala za 33,6%, a površine za 58,2%.

Prerada maslina u maslinovo ulje postupno se povećava, a hrvatsko maslinovo ulje sve više postaje gospodarski važan potencijal u poljoprivrednoj proizvodnji mediteranske Hrvatske, i to znatno poboljšane kakvoće.

U pretpristupnom razdoblju pod maslinama je bilo 14.235 ha, a proizvodnja 9.011 t maslina odnosno 60.664 t maslinovog ulja. U razdoblju članstva površine su povećane za 31,8%, ali se proizvodnja smanjila za 19,1% te maslinovog ulja za 36,8%.

Stočarstvo

Prema Kraliku i Zmaiću (2013) rezultati njihova istraživanja pokazali su da mjere agrarne politike kao i državne potpore prije ulaska RH u EU nisu dali adekvatne rezultate. Posljedica toga bio je značajan uvoz tijekom cijelog razdoblja, goveđeg, svinjskog i peradskog mesa.

Udio stočarstva u ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji bilježi smanjenje s 36,8%, u pretpristupnom razdoblju na 32,5% u razdoblju članstva (Grgić i Zrakić, 2015.).

U pretpristupnom razdoblju prirast goveda je bio 461.817 t, a proizvodnja kravljeg mlijeka 512.835 t, ali se u vrijeme članstva prirast goveda smanjio za 12,3%, a proizvodnja mlijeka za 9,7% ili ukupno za 10,9%.

Tablica 5 Proizvodnja prirasta goveda i kravljeg mlijeka, tisuća tona ŽJ
Table 5 Production of the increase of cattle and cow's milk, GU (grain unit) thousand tons

Razdoblje <i>Period</i>	Prirast goveda – t <i>Increase of cattle-t</i>	Kravlje mlijeko - t <i>Cow's milk-t</i>	Ukupno -t <i>Total-t</i>
Pretpristupno <i>Pre-accession</i>	461.817	512.835	974.651
Članstvo u EU <i>Membership in the EU</i>	405.104	462.963	868.066
Promjena, % <i>Change, %</i>	-12,30	-9,70	-10,90

Izvor: Izvor: Isti kao za Tab. 1
 Source: Same as for Tab. 1

U ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji, prosjek 2000./2017. godina, svinjogojstvo zauzima oko 11,5%. a u stočarskoj proizvodnji oko 32%.

U pretpristupnom razdoblju svinjogojstvo je oko 12,3% ukupne poljoprivredne proizvodnje, dok je u razdoblju članstva 9,2%.

U pretpristupnom razdoblju prirast svinja je bio 885.445 t, da bi se smanjio za 22,5%.

U ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji 2000./2017. godine, peradarstvo u prosjeku sudjeluje s 9% te 25,2% ukupne stočarske proizvodnje pri čemu na meso peradi otpada 24,8%, i na kokošja jaja 0,4%.

U pretpristupnom razdoblju prirast peradi je bio 644.049 t, a prosječna proizvodnja kokošjih jaja 11.885 t da bi se u vrijeme članstva povećao za 2,6% te proizvodnja kokošjih jaja smanjila za 19,4%.

Ovčarska i kozarska proizvodnja su grane koje se sve više razvijaju u Hrvatskoj (Antunović, Novoselec i Klir, 2013). Autori navode da je prilagodbom zakonima EU i uvođenjem novih znanstvenih, stručnih i tehnoloških dostignuća u području ovčarske i kozarske proizvodnje došlo do izrade novih uzgojnih programa iz područja ovčarstva i kozarstva (Antunović i sur., 2013).

ZAKLJUČAK

Istraživanje je pokazalo da se ukupna poljoprivredna proizvodnja RH u razdoblju nakon ulaska u EU povećala za 2,6% u odnosu na analizirano pretpristupno razdoblje.

Poljoprivreda Hrvatske sudjeluje u BDP-u RH s manje od 3%, U strukturi poljoprivredne proizvodnje prevladava biljna proizvodnja (oko 65%), dok stočarstvo sudjeluje s oko 35%.

Proizvodnja žita bilježi povećanje za 1,2% u odnosu na pretpristupno razdoblje. Proizvodnja industrijskog bilja povećala se za 40,8% pri čemu najveće povećanje bilježe uljana repica (za 145%) i soja (za 75%). Krmno bilje također bilježi povećanje proizvodnje (26,8%) u odnosu na pretpristupno razdoblje. Proizvodnja povrća se smanjila za 15,8% u odnosu na pretpristupno razdoblje. Najveće smanjenje od ulaska u EU dogodilo se kod voća i grožđa i to za 32,1% u odnosu na pretpristupno razdoblje.

Stočarska proizvodnja ostvarila je smanjenje za 8,8% u odnosu na pretpristupno razdoblje. Najveće smanjenje u proizvodnji bilježi svinjogojstvo, zatim govedarstvo, dok peradarstvo i ovčarstvo bilježe blago povećanje.

NAPOMENA

Rad je izvod iz diplomskog rada studenta Stjepana Krznara, mag. ing. agr., studenta diplomskog studija Agrobiznis i ruralni razvitak na Agronomskom fakultetu u Zagrebu.

LITERATURA

- Anonimno (2013). Priručnik za tumačenje izvješća za poljoprivredno gospodarstvo. Dostupno na: http://www.savjetodavna.hr/adminmax/File/FADN/2013/FADN_izvjescje_PG_definicije_za_2011.pdf (pristupljeno 06.09.2018.)
- Antunović, Z., Novoselec, J., Klir Ž. (2016). Ekološko ovčarstvo i kozarstvo u Republici Hrvatskoj - stanje i perspektive razvoja. Zbornik radova 51. hrvatskog i 11. međunarodnog simpozija agronoma / Pospišil, Milan; Vnučec, Ivan - Zagreb: MOTIV d.o.o., 2016, 306-310
- Cerjak, M., Vrhovec, R., Vojvodić, R., Mesić, Ž. (2011). Analiza hrvatskog tržišta jabuka. 46. hrvatski i 6. međunarodni simpozij agronoma: zbornik radova / Pospišil, Milan - Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet, 2011, 311-314
- Čagalj, M., Strikić, F. (2017). Analiza tržišta jabuka u Republici Hrvatskoj 2010-2015. Zbornik sažetaka / Dugalić, K., Strikić, F. - Zagreb: Hrvatska voćarska zajednica, 2017, 68-68
- Državni zavod za statistiku – Biljna proizvodnja (2018). Preuzeto s <https://www.dzs.hr/> (pristupljeno 22.07.2018.)
- Državni zavod za statistiku - Republika Hrvatska (2018). Preuzeto s <https://www.dzs.hr/> (pristupljeno 22.07.2018.)
- Eurostat - Tables, Graphs and Maps Interface (TGM) table. (2018). Preuzeto s <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tag00102&plugin=1> (pristupljeno 10.07.2018.)
- FAOSTAT (2018). Preuzeto s <http://www.fao.org/faostat/en/#data/TP> (pristupljeno 20.07.2018.)
- Grgić, I., Gugić, J., Zrakić, M. (2011). Samodostatnost Republike Hrvatske u proizvodnji grožđa i vina, Agronomski glasnik (0002-1954) 73 (2012), 3, 113-124
- Grgić, I., Zrakić, M., Županac, G. (2012). Hrvatska vanjskotrgovinska razmjena poljoprivredno-prehrambenim proizvodima, Agronomski glasnik (0002-1954) 73 (2012), 4-5, 263-276
- Grgić, I., Zrakić, M. (2015). Self-sufficiency of the Republic Croatia in the production of beef, Meso: prvi hrvatski časopis o mesu, Vol. XVII, br. 1, 73-77
- Gugić, J., Zrakić, M., Tomić, M., Šuste, M., Grgić, I., Franjkić, D. (2014). Stanje i tendencije proizvodnje i potrošnje krumpira u Republici Hrvatskoj. Zbornik radova. 49. hrvatski i 9. međunarodni simpozij agronoma. / Marić, Sonja; Lončarić, Zdenko - Dubrovnik: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivredni fakultet, 2014, 135-139
- Hadelan, L., Grgić, I., Zrakić, M., Crnčan, A. (2015). Financijska ocjena proizvodnje povrća u zaštićenim prostorima, Glasnik zaštite bilja (0350-9664) 4 (2015); 51-59
- Kersan, I. (1998). Analiza tendencija u kretanju vanjskotrgovinske razmjene Hrvatske s Europskom unijom, Gospodarska politika Hrvatske i Europska unija, Urednik/ci: Jovančević, Radmila, Ekonomski fakultet Zagreb; Mekron promet
- Kralik, I., Zmaić, K. (2013). Karakteristike stočarske proizvodnje Republike Hrvatske pri ulasku u Europsku uniju. Krmiva: Časopis o hranidbi životinja, proizvodnji i tehnologiji krme, 54 (1): 23-30

Ministarstvo poljoprivrede (2016). Hrvatska poljoprivreda 2016. u brojkama. http://www.mps.hr/datastore/filestore/140/Hrvatska_poljoprivreda_2016.pdf, Pristupljeno 1. 12. 2018.)

Zrakić, M., Hadelan, L., Prišenk, J., Levak, V., Grgić, I. (2017). Tendencije proizvodnje kukuruza u svijetu, Hrvatskoj i Sloveniji // Glasnik zaštite bilja, 40 (2017), 6; 78-85

AGRICULTURAL PRODUCTION OF THE REPUBLIC OF CROATIA BEFORE AND AFTER EU ACCESSION

Ivo GRGIĆ^{1*}, Stjepan KRZNAR², Vjekoslav BRATIĆ³

*E-mail of corresponding author: igrgic@agr.hr

¹ University of Zagreb, Faculty of Agriculture, Svetošimunska cesta 25, 10 000 Zagreb, Croatia

² Porečka 40, 10 000 Zagreb, Croatia

³ Institute of Public Finance, Smičiklasova 21, 10 000 Zagreb, Croatia

ABSTRACT

Agricultural production of the Republic of Croatia (RH) accounts for less than 1% of the total value of agricultural production of the European Union (EU). So small share suggests that the Croatian agricultural sector does not play a significant role in the EU. Therefore, market trends in the common EU market have a profound impact on the relatively small market of agricultural products in Croatia. The aim of this paper is to identify changes in the production of the most important agricultural products in Croatia before (2000-2013) and after Croatia's accession to the European Union (2014-2017). It was assumed that by entering the EU, total agricultural production in the RH increased in quantity, but at the same time it decreased in value, due to changes in the production structure and the reduction of producer prices. Research has shown that the structure of total Croatian agricultural production is dominated by plant (about 65%) in relation to livestock production (about 35%). Agricultural production compared to the pre-accession increased in quantity by 2.6% (including e.g. cereals by 1.2%, industrial crops by 40.8%, and fodder by 26.8%). At the same time, vegetables production (by 15.8%), fruit and grapes (by 32.1%) and livestock production (8.8%) were reduced. There is concerning situation in the reduction of cattle and pig production, which are often an indicator of the agricultural sector state. The value of agricultural production significantly decreased (about 24%), which results in the reduction of the share of agriculture in total Croatian agriculture EU by about 32%. Croatia's agricultural policy must find answers to negative trends in livestock production, which would also trigger a change in the production structure in plant production with an increase in the share of livestock feed, particularly grains.

Keywords: Croatia, European Union, agricultural production, common market